

ŽINGSNIAI

TURINYS

IV skyrius. Rašto ir knygos istorija

4.1 Nuo dantiraščio iki abėcėlės	1
4.2 Seniausios Lietuvos knygos	2
4.3 Pirmosios Lietuvos mokyklos	3
4.4 Spausdinta knyga keičia pasaulį	4
4.5 Pirmosios knygos lietuvių kalba.....	5
4.6 Lietuvos mokslo židinys	6
4.7 Istorija prabyta lietuviškai	7
Žinau, moku, galiu	8

V skyrius. Meno kūriniai – svarbi Lietuvos istorijos dalis

+5.1 Kelionė per meno istoriją	10
5.2 Plyta po plytos – Šv. Onos bažnyčia	12
5.3 Valdovų rūmuose suskamba pirmoji opera	13
5.4 Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčia	14
5.5 Meistras Laurynas ir Vilniaus katedra	15
5.6 „Amerika pirtyje“	17
5.7 M. K. Čiurlionis – dailininkas ir kompozitorius	18

5.8 J. Zikaras – „Laisvės“ paminklo kūrėjas ...	19
5.9 Dainos vienija Baltijos šalis	20
5.10 Kaip muzika padėjo griauti blogio imperiją?	21
Žinau, moku, galiu	22

VI skyrius. Kitokia istorija

6.1 Gyvūnai – žmogaus kasdienybės liudininkai ...	24
6.2 Kaip augalai keitė žmonių mitybą?	25
6.3 Žmonijos palydovės – ligos ir epidemijos ...	26
6.4 Kas sugalvojo olimpinės žaidynes?	27
+6.5 Kada Lietuva pradėjo sportuoti?	29
6.6 Kelionė per mados istoriją	30
6.7 Tautinis kostiumas – Lietuvos simbolis	32
6.8 Žaidimų ir žaislų istorija	34
+6.9 Nuo daiktų mainų iki virtualių pinigų	35
+6.10 Nuo rogių iki lėktuvų	36
6.11 Lietuvos menininkų žinia pasauliui	37
Žinau, moku, galiu	38
Aplikacijos	41

 – temos puslapis vadovėlyje

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Darbai su istorijos vadovėliu ŽINGSNIAI (2022 M. BUP)

Autoriai: Ignas Kapleris, Karolis Mickevičius, Rytas Šalna

Redaktorė Renata Levickienė

Dizaineris ir maketuotojas Arūnas Latiška

Žemėlapius sudarė Arūnas Latiška

Dailininkai: Marius Zavadskis, Adomas Matuliasukas, Lina Žutautienė,

Šarūnas Miškinis, Ruben Atojan, Vilius Jurkūnas

Viršelio autorė Indrė Salanginitė

© I. Kapleris, K. Mickevičius, R. Šalna

© Leidykla BRIEDIS, 2026

ISBN 978-609-494-274-7

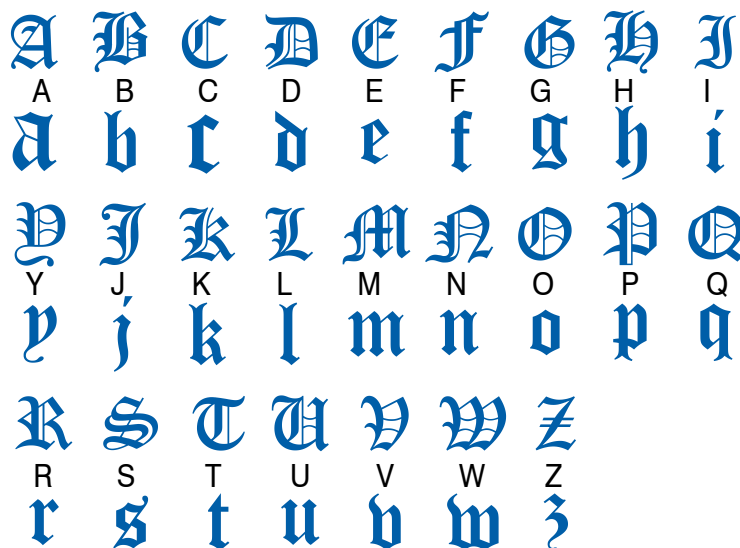
BRIEDIS

Iliustracijų šaltiniai

Das Gutenberg-Museum in Mainz, 4; Die Glyptothek im Kunstareal München, 11; <https://commons.wikimedia.org/>, 5; <https://static.libnet.info/>, 10; <https://www.durhampriory.ac.uk/>, 10; <https://www.google.com/maps/>, 5, 19, 24; <https://www.yahoo.com/>, 27; <https://www.shutterstock.com/>, 3, 11, 26; Kapleris I., 20; Kunsthistorisches Museum, Vienna, 34; Kupiškio muziejus, 33; Le musée Marmottan, 11; leidykla „Briedis“ (dailininkas R. Atojan), 6, 14; Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 20; Lietuvos etnografijos muziejus, 33; Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, 33; Lietuvos nacionalinis muziejus, 33; Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, 13; Lietuvos tautinis olimpinis komitetas (LTOK), 28; Marijampolės krašto ir Prezidento Kazio Griniaus muziejus, 33; Musée du Louvre, Paris, 11; Museo dell'Opera Metropolitana del Duomo, Siena, 11; Museum Ulm, 11; Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, 18; Pasvalio krašto muziejus, 33; Utenos kraštotyros muziejus, 33; Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija / Kernavės archeologinės vietovės muziejus, 33; Vilniaus universiteto biblioteka, 5.

1 Viduramžių knygų raidės.

Viduramžiais raides kruopščiai užrašydavo vienuoliai knygų perrašinėtojai. Dešinėje pateikta abėcėlė raidėmis, kuriomis buvo rašoma Viduramžiais.

1. Iššifruok senovinėmis raidėmis parašytus žodžius ir greta parašyk dabartinėmis raidėmis.

KNIGA PRA MANO DRAUGAS

2. Senovinėmis raidėmis parašyk savo vardą.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2 Raidės – meno kūriniai.

Senovinėse knygose galima rasti didelių, spalvotų ir gausiai ornamentais papuoštų raidžių. Jos primena mažus meno kūrinius. Įsivaizduok, kad esi vienuolis knygų perrašinėtojas. Pasirinktomis spalvomis nuspaldink senovinių knygų raides.

1 Mokyklos senovėje ir dabar.

Rodyklėmis sujunk, kas būdinga senovinėms ir šių laikų Lietuvos mokykloms.

Pamokos trunka 4–5 valandas.

Mokymasis vyksta lietuvių kalba.

Namų darbai atliekami namuose.

Mokinius mokytojas gali bausti rykšte.

Mokyklą gali lankyti tik berniukai.

Mokyklos steigiamos visoje Lietuvoje.

Senovėje

Šiais laikais

Mokymasis vyksta lotynų kalba.

Pamokos trunka visą dieną.

Namų darbai atliekami mokykloje.

Mokyklos steigiamos tik prie bažnyčių ir vienuolynų.

Mokyklą gali lankyti ir mergaitės, ir berniukai.

Pagrindinis mokyklos tikslas parengti Katalikų Bažnyčios dvasininkus.

2 Mokymosi priemonės tada ir dabar.

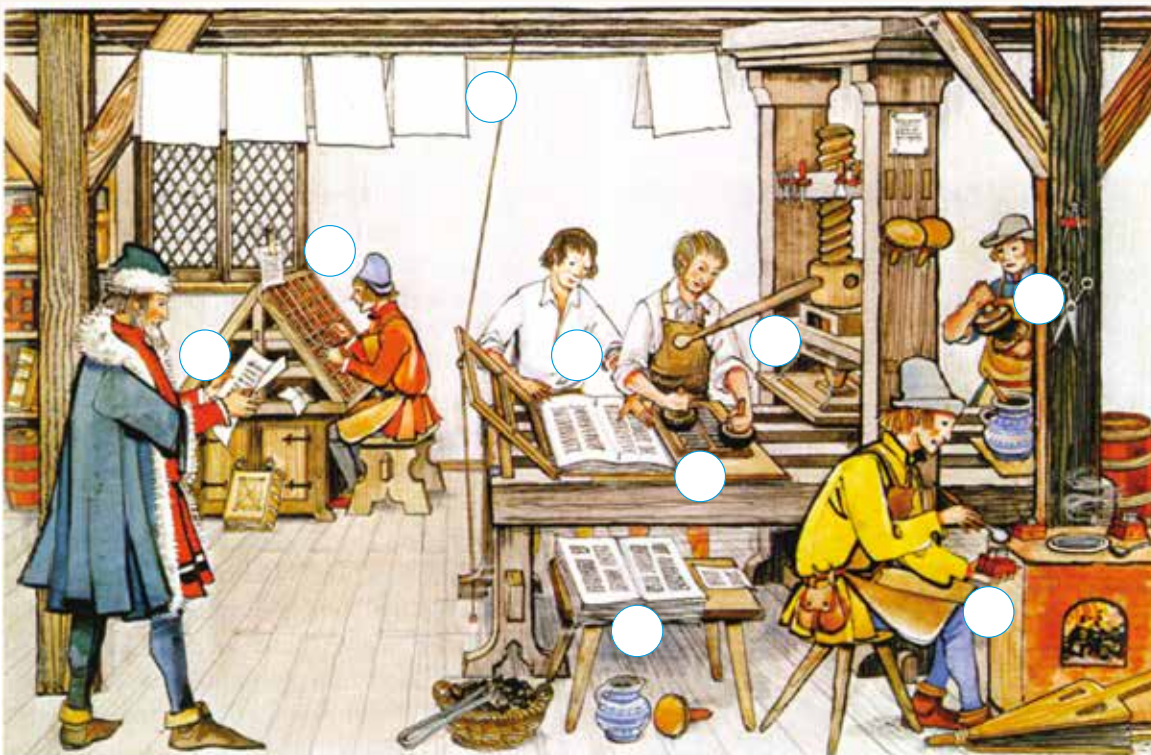
Pabrauk daiktus, kuriais naudojosi pirmųjų mokyklų mokiniai ir mokytojai.

3 Mano mokykla.

Mokykloje praleidi labai daug laiko. Tai vieta, kurioje tu kuri savo ateitį. Pasidomėk savo mokyklos istorija ir atsakyk į klausimus.

Kada mokykla įkurta?	
Kieno vardu pavadinta?	
Ar mokykla turi savo ženklą? Jei taip, kas jame vaizduojama.	
Kiek mokinių mokosi mokykloje?	
Išvardyk kelis įžymius žmones, kurie mokėsi tavo mokykloje.	

1 Kaip buvo spausdinamos pirmosios knygos?

Reikiamose paveikslo vietose įrašyk knygos spausdinimo etapus atitinkančius skaičius. Prieš atliekant užduotį, reikia atidžiai susipažinti su visais etapais.

- 1 Iš švino į specialias formas liejamos raidės.
- 2 Į spaudos formą iš literų renkami žodžiai ir sakiniai.
- 3 Spausdinimo dažais sutepama pagalvėlė.
- 4 Literos sutepamos spausdinimo dažais.
- 5 Ant literų uždedamas popierius ir spaudimo presu daromas atspaudas.
- 6 Išspausdintas popieriaus lapas išimamas iš formos.
- 7 Lapas pakabinamas išdžiūti.
- 8 Tikrinama atspaudų kokybė.
- 9 Išspausdinti lapai ruošiami rišti į knygą.

2 Knygų spausdinimo pradininkai.

1. Internetu, bibliotekoje pasidomėk knygų spausdinimo pradininkais Europoje ir Lietuvoje. Užpildyk lentelę.

	Europoje	LDK
Vardas ir pavardė		
Iš kur kilęs?		
Kada gyveno?		
Kada, kur ir kokią pirmą knygą išleido?		

2. Kodėl knygų spausdinimas yra itin reikšmingas žmonijos išradimas?

1 „Katekizmo“ autoriaus vardas.

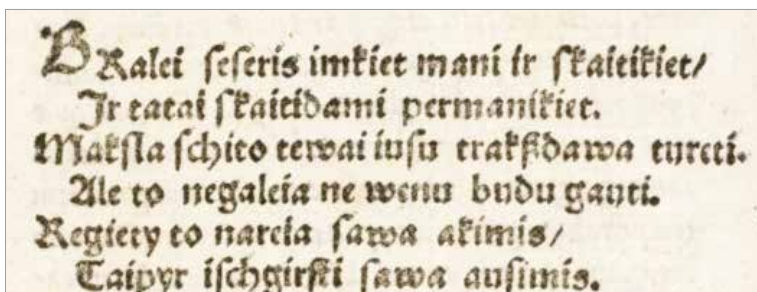
Tekste rask ir paryškink užšifruotą pirmosios lietuviškos knygos autoriaus vardą ir pavardę – **MARTJNVS MASVJDIJS**.

Bralei, seseris, imkiet mani ir skaitikiet
 Jr tatau skaitidami permanikiet.
 Maksla šito tevai iusu trakždava tureti,
 Ale to negaleia ne venu budu gauti.
 Regiety to nareia sava akimis,
 Taip yr išgirsti sava ausimis.
 Jau nu, ka tevai nakada neregieia,
 Nu šitai viss iusump ateia.
 Veizdekiet ir dabakietese, žmanes vysas,
 Šitai eit iusump žadis dagaus karalistas.
 Malanei ir su džiauksmu tą žadi priimkiet,
 A iusu ūkiusu šeimina makikiet.
 Sunus, dukteris iusu tur makiety,
 Visa šyrddy tur deva žady milety.
 Jei, bralei, seseris, tus žadžius nepapeiksit,
 Deva teva ir sunu sau milu padarisit.
 Jr pašlavinti pa akimis deva busit.
 Visosu daiktosu palaimi turesit.
 Šitu makslu deva tikrai pažysyt.

2 Senosios ir dabartinės lietuvių rašto kalbos skirtumai.

Martyno Mažvydo laikais žodžiai buvo rašomi kitaip. Greta perrašyk šį „Katekizmo“ tekstą taisyklinga lietuvių kalba.

3 Pirmųjų knygų lietuvių kalba rengėjai.

Nustatyk, kuriai istorinei asmenybei apibūdinti tinka šie teiginiai.

Į apskritimą įrašyk reikiamą raidę:

M. Mažvydas (**M**) arba M. Daukša (**D**).

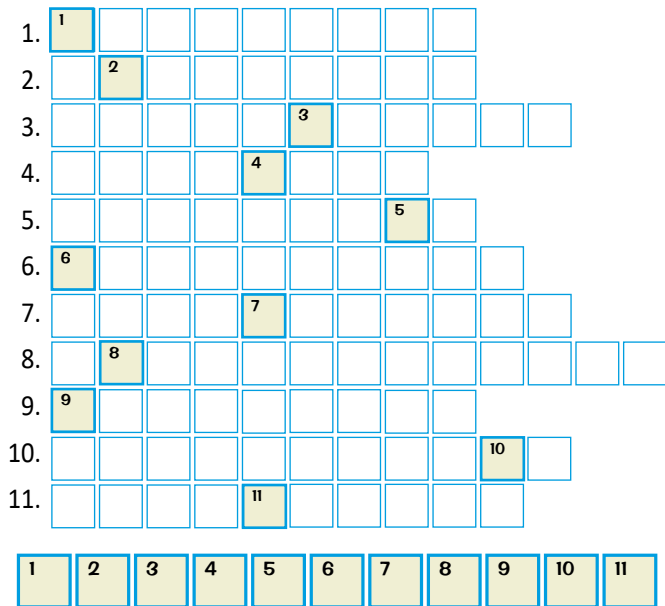
- ☐ 1547 m.
- ☐ „Katekizmas“
- ☐ Mažoji Lietuva
- ☐ Jo knygoje pateikta pirmoji lietuviška abėcėlė ir pirmasis eilėraštis lietuvių kalba
- ☐ Karaliaučius
- ☐ Katalikas

- ☐ 1595 m.
- ☐ „Katekizmas“
- ☐ Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė
- ☐ Iš jo knygų į mūsų kalbą atkeliavo žodžiai „mokytojas“ ir „išmintis“
- ☐ Varniai
- ☐ Protestantas

SVARBIAUSIOS SĄVOKOS

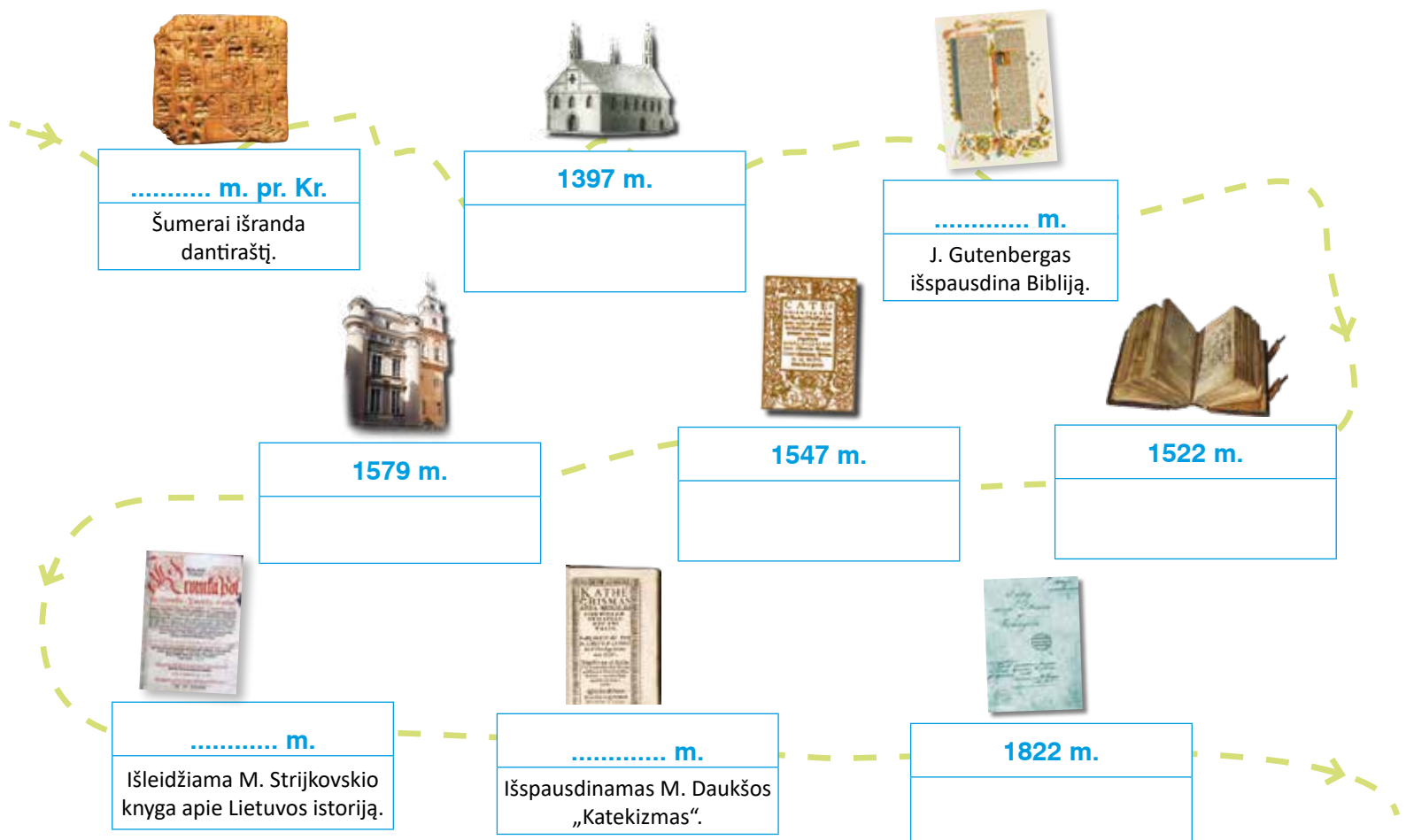
1 Išspręsk kryžiažodį ir sužinok, ant kokios medžiagos buvo parašyti seniausi Lietuvos raštai.

1. Žmogus, gerbiantis ir mylintis savo tėvynę, pasiryžęs jai aukotis.
2. Universiteto vadovas.
3. Senovės šumerų rašto sistema, kurioje ženklas reiškia žodį arba skiemenį.
4. Praeityje taip vadinta vidurinė mokykla.
5. Asmuo, studijuojantis universitete.
6. Mažas paveikslėlis, kuriuo puoštos Viduramžių knygos.
7. Universiteto dėstytojas.
8. Aukštoji mokykla.
9. Mokslas apie Dievą ir jo veikimą Žemėje.
10. Senovės egiptiečių, kinų bei japonų rašto ženklai.
11. Mokslas apie gamtos, žmonijos, mąstymo dėsnius.

LAIKAS ISTORIJOJE

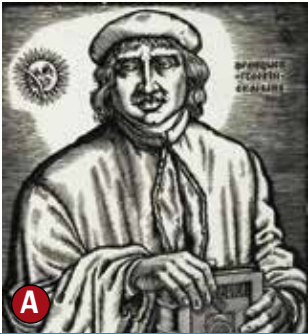
2 Laiko juostoje įrašyk tinkamą datą arba įvykį.

TAIKAU ŽINIAS IR GEBĖJIMUS

3 ISTORINĖS ASMENYBĖS

1. Atpažink pavaizduotas istorines asmenybes ir įrašyk jų vardus.

A

Pranciškus Skorina

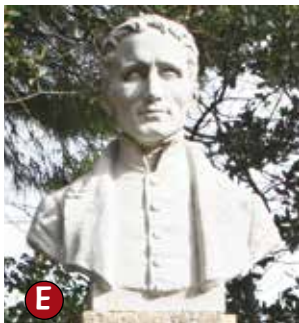
B

C

D

E

Lui Brailis

F

Samuelis Morzė

G

2. Kurios asmenybės veiklą atspindi apibūdinimas? Įrašyk tinkamą raidę (A–G).

Sukūrė akliesiems ir silpnaregiams skirtą raštą.

Parašė pirmąją Lietuvos istoriją lietuvių kalba.

Parengė „Katekizmą“ – pirmąją knygą lietuvių kalba.

Parengė pirmąją Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje atspausdintą knygą lietuvių kalba.

Išrado knygų spausdinimą naudojant renkamas metalines raides – literas.

Įkūrė pirmąją knygų spaustuvę Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir išleido pirmąją Lietuvoje spausdintą knygą.

Išrado telegrafą ir sukūrė jame naudojamą taškų ir brūkšnių abėcėlę.

Puikiai – viskas pavyko ir panašias užduotis galiu padėti atlikti kitiems.

Gera – atlikau beveik visas užduotis, bet negaliu padėti jų atlikti kitiems.

Patenkinamai – ne visas užduotis atlikau ir supratau, turiu dar pasimokyti.

Silpnai – užduočių neatlikau, nes nieko nesupratau, turiu prašyti mokytojo pagalbos.

ĮSIVERTINIMAS

Šiame užduočių sąsiuvinio skyriuje atlikai daug užduočių. Elkis sąžiningai ir įsivertink, kaip tau sekėsi jas atlikti. Ties tinkamu ženklu pažymėk +.

